

ALMANCA YAZINSAL KİTAP OKUMA ETKİNLİKLERİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ TUTUMLARI

Handan KÖKSAL^(*)

ÖZET

Almanca okuma becerisinin daha etkin gelişebilmesinde önemli bir role sahip olan Almanca yazınsal kitap okuma etkinlikleri, uygulamada çok fazla zaman aldığı için problemlerle karşılaşılabilir. Bu çalışmada bu tür problemleri azaltmak için bir uygulama modeli sunulmaktadır. Uygulanan model çalışmasının etkililiği öğrenci görüşleri ile değerlendirilmektedir. Araştırma Trakya Üniversitesi Alman Dili ve Eğitimi Anabilim dalında 2006/2007 eğitim öğretim yılı I. Dönem Lisans düzeyinde öğrenim gören 31 öğrenci ile yapılmıştır. Okuma Becerileri I dersinde öğrenciler 8 hafta boyunca 41 tane Almanca yazın kitabını dönüşümlü olarak okumuştur. Yapılan araştırmanın neticesinde, Alman Dili Eğitimi 1. sınıf öğrencileri bu tür bir uygulama sonucunda yazın kitaplarını okumaya yönelik olumlu tutum göstermişlerdir. Almanca yazın kitapları öğrencilerin okuma-anlama edimlerini, dil düzeylerini, kültürel donanımlarını, okur kimliklerini, farklı metin türlerine yaklaşımlarını olumlu yönde etkilemiştir.

Anahtar Sözcükler: Alman Dili Eğitiminde Okuma Becerileri I, Almanca Yazınsal Kitap Okuma Edimi, Okur Kimliği.

ABSTRACT

German literary books which are assumed to be effective on the development of the reading skills of foreign language learners may cause some problems in application. The most significant one is the time spent for reading such books. Therefore, in this study, an application model which will eliminate such problems is being offered. Student views on the efficiency of the model comprise the data of the study. This research was conducted by the participation of first year students of German Language Teaching Department at Trakya University in 2006-2007 academic year. For 8 weeks, 41 literary books in German language were read by the subject group students. The findings indicate that the students have developed positive attitudes towards reading literary texts as a result of the

* Trakya Üniversitesi Alman Dili Eğitimi.

method applied in the reading courses. It can be concluded that reading German literary books had positive effects on students' reading comprehension, language competence, cultural awareness, reader identity and their approaches to different text types.

Key Words: *Reading Skills in German Language Teaching I, Reading Literary Books, Reader Identity.*

GİRİŞ

Yabancı dil eğitimi sürecinden geçen bireylere kazandırılması gereken en önemli özelliklerden biri, yabancı dilde etkili okuma alışkanlığıdır. Bu bireyler yabancı dil öğretmen adayı ise, okuma edimine öğreteceği dilin kültürünü de katarak bambaşka bakış açısı geliştirebileceği için, okuma edimi onlar için çok farkı anlamlarla yüklüdür. Okuma becerisinin gelişerek devam etmesi, zorunlu eğitim içinde atılan temellere bağlıdır (Ozil & Tapan, 1991). Eğitim süreci içerisinde okuma ve okumayı öğrenme yönelimlerinin önem kazanması ile bireyin gelişim süreci arasında önemli bir ilişki vardır. Aile, arkadaş çevresi, kitap-kütüphane ve okul-öğretmen gibi çevresel faktörler okuma eğitimine katkı sağlamaktadır. Özellikle öğrencilerin birbirlerine kitap tavsiye etmeleri, öğretmenin tavsiye etmesinden çok daha etkili olduğu ve arkadaş çevresinin okumayı özendirecek çevresel bir faktör olduğu saptanmıştır (Özbay, 2006).

Okumak, alıcının metin karşısında yaptığı düşünsel bir etkinliktir (Günay, 2001). Özellikle söz konusu metin yazınsal bir metin ise, okurun rolü çeşitlenir ve bu etkinlik kuramları aşan bireysel bir sürece dönüşür (Iser, 1986; Köksal, 1996). Okur yazınsal bir metni okurken, aslında yavaş yavaş metnin değişik anlamlarını oluşturmaya çalışır. Yazınsal metinler hemen tüketilmeyen özel bir anlam zenginliğe sahip oldukları için okura özel bir okuma zevki sunarlar. Yazın metnini donatan anlatı, aynı zamanda dilsel bir yapıttır; sözcüklerin seçimine, sözcük dağılımına, sözcüklerin anlamlarıyla ilgili oyunlara gösterilen özen yeni yeni yorumların yapılmasını sağlar. Örneğin bir roman okumak, sözcükler arasından geçmek değil, onların anlatmak istediklerini ya da betimlediklerini sezme (Kıran & Kıran 2003). İpşiroğlu (1993) bu okuma boyutuna okuma şeklinin de yön verdiğini vurgular. Yazınsal metinlerin kullanımında önemli olan okuyucu ile metin arasında daha ilk anda dolaysız iletişimin kurulması ve okurun kendini bütünüyle bağımsız ve özgür hissetmesidir. İlk izlenim her zaman öznel olduğundan alımlamanın okuyucudan okuyucuya göre büyük değişiklikler göstermesi de doğaldır. Öyleyse ilk izlenim sürecini, yazınsal okuma edimi, yani estetik ve eleştirel okuma edimi takip edebilir. Estetik okuma edimi bir yazınsal eserde şeklin, biçimin, yazım tarzının ve mesajın algılanması yönünde yararlı olabilirken, eleştirel okuma edimi genel anlamda eleştirel değerlendirme ilkesini

takip eder (Mecklenburg, 1998). Bu bağlamda iki okuma düzlemi, yani estetik ve eleştirel okuma, sadece içeriğin anlamlandırmasına yönelik okuma şeklerinden ayrılır.

Genel bir çerçevede ele alınan okuma edimi yazınsal metin türüne yönelik okuma biçimleri, yabancı dil öğrenme sürecinde de önemli etmenlerdir. 1970'li yıllarda "Paradigma Değişimi" gerçekleşmiş ve bu bağlamda yabancı dil olarak Almanca öğretiminde yazın eğitiminin önemi artmıştır (Sayın, 1989; Kast, 1984). Diğer yandan bu büyük değişimin yine 1970'li yıllarda 'bildirişimsel edinç' (Kommunikative Kompetenz) kavramının yabancı dil öğretiminde bir üst-amaç olarak benimsenmesiyle (Polat, 1989) okuma-anlama daha ağırlıklı bir yer kazanmış ve çok boyutlu ele alınmıştır. Öncelikle amaç dilin, kullanıldığı ortamdan uzaklaşıldıkça gazete, dergi, kitap gibi yazılı bilgi kaynakları, bildirişim aracı olarak önem kazanırlar ve dolayısıyla da öğrenim sürecinin içinde okuma-anlamanın kazandırılmasına yönelik düzenlemelerin ağırlığı artmaktadır (Polat, 1990). Bu düzenlemeler çerçevesinde yabancı dil olarak Almanca öğretiminde metin çalışmaları özellikle özgün metinler üzerinde yoğunlaşmaktadır (Tapan, 1989).

Kültür boyutu söz konusu olduğunda, yazın metinlerinin önemi yadsınamaz. Yabancı dilde okuma-anlama, ulusal kültür değerlerin bilincinde, karşılaşacağı yeni durumlara uyum sağlayabilecek, kendini düzeltmeye ve değiştirmeye açık kişilerin yetiştirme çabalarını destekleyecek bir eylem olarak görülmektedir (Tapan, 1995). Bu bakış açısı bir yabancı dil öğrenmenin aynı zamanda da yabancı bir kültür öğrenmek olduğu görüşünü de destekler niteliktedir. Eğitmenin malzemesi olan yazın metinleri birer kültürler arası bildirişim araçları olarak görülmektedir (Ögeyik, 2007). Okur, yazın metnine kendi alımlama koşulları, kendi alımlama gücü ve sınırları içinde yaklaşır, ne var ki tükettiği her metin ile de yeni deneyimler ve yaşantılar kazanır. Polat'a (1993) göre yazının insan gelişimine katkısı burada yatar ve yazın eğitiminin de önemi buradan kaynaklanır. Yazın Eğitimi kişinin düşünce gelişimine ve temel yetilerin kazanmasına katkı sağlar (Kuruyazıcı, 1991). Ele alınan tüm bu boyutlar, yabancı dilde özellikle yazınsal metin türünün okuma ve anlamanın önemine kayıtsız kalmanın olanaksız olduğunu gösterir.

Okuma anlamanın öğretimi hedef kitlenin özelliklerine göre değişiklikler gösterebileceği için, burada hedef kitlenin tanımlanması gerekmektedir. Üzerinde durulan kitap okuma eğitiminin hedef kitesini Alman Dili Eğitimi öğrencileri oluşturmaktadır. ÖSYM verilerine göre Türkiye üniversiteleri çerçevesinde 2006/2007 öğretim yılı için 15 tane Alman Dili Eğitimi Ana bilim dalı yer almaktadır. Bunların 14'ünde Hazırlık sınıfı bulunmaktadır, yalnızca bir tanesinde hazırlık sınıfı yoktur. Üç ana bilim dalı yabancı dil sınavından Alman dilini ön koşul olarak belirlerken, diğer 12'si Almanca, İngilizce veya Fransızca dillerinden birinin seçimini öğrencinin tercihine bırakmaktadır (ÖSYM, 2006). Söz konusu 12 üniversitenin öğrencilerinin tercih ettiği sınav dili İngilizce de yoğunlaşmıştır. Bu olgu Alman Dili Eğitiminde yabancı dil açısından genelde

aynı özellikleri gösteren bir öğrenci kitlesinin varlığına işaret eder. (Salihoğlu, 2006; Genç, 2003; Köksal, 2002). Trakya Üniversitesi Alman Dili Eğitimi Hazırlık sınıfı programına yerleşen ve sonrasında lisans programını takip eden öğrenciler için de Alman dili, İngilizce den sonra öğrenecekleri ikinci yabancı dil konumundadır.

Hazırlık eğitimini takip eden lisans dersi Okuma becerileri I'nın amacı, öğrencinin Alman dilinde değişik seviyelerde değişik metin türlerine ait metinleri okuyup anlaması ve bu dilde okuma parçalarına yönelik yönergeleri doğru ve anlamlı olarak çözebilmesi yeteneğini geliştirmesi yönündedir. Bu amaca ulaşabilmek için okuma stratejileri, okuma biçimleri, metin türleri gibi kavramların ve bunların birbirleriyle olan bağlantılarının gerek kuramsal gerekse uygulamalı olarak (Westhoff, 2001) göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Özellikle lisans düzeyinde okuma etkinliklerinde metin türlerinden kullanmalık metinlerin (Bechtel & Simson, 1993), yazınsal metinlerin (Boschma & van Eunen, 1987; Ehlers 1996) ve uzmanlık metinlerinin (Eruz, 1995; Laveau, 1985) yapısal, anlamsal ve işlevsel çözümlenmelerinin ele alınması yerinde olur. Alman dilinde yazılmış özgün yazınsal eserlerin, özellikle gençlik romanların okunması ve değerlendirilmesi bu öğretime çok yönlü katkı sağlayabilir (Zinzade Akıncı, 2003; Asutay, 2000; Dilidüzgün, 1996; Dilidüzgün, 1991; Kast, 1984). Okuma becerileri I dersinde gençlik romanlarının da dahil edilebileceği çok yönlü sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler uygulanabilir. Öğrencilerin okudukları yazın kitaplarıyla ilgili farklı dil becerilerini geliştirici etkinlikler önerilmektedir. Öğrenciler en beğenilen kitabın konusunu ve veya bu kitabın içinde geçen ana figürleri tartışmaya açarak, dramatize etme çalışmaları yaparak ve yorumlayarak Almanca konuşma becerilerini geliştirebilirler. Bunun yanı sıra yazara veya yayınevine bir mektup yazarak, eleştiri yazısı yazarak, kapak yazısı hazırlayarak Almanca yazma becerilerini geliştirebilirler (Zinzade Akıncı, 2003).

YÖNTEM

Bu çalışmada Almanca Okuma Becerileri I dersinde, ders içeriğine ek olarak yazın eserleri okuma etkinlikleri yapılmıştır. Etkinliklerin verimli olup olmadığı öğrenci görüşleriyle değerlendirilmiştir. Çalışmanın verileri tarama yöntemiyle elde edilmiştir.

Çalışma Grubu

2006/2007 öğretim yılı güz döneminde Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Alman Dili ve Eğitimi programına devam eden 1. sınıf öğrencileri araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Uygulama toplam 31 öğrenci üzerinde lisans dersi Okuma Becerileri I.' de gerçekleştirilmiştir.

Ölçme Aracının Geliştirilmesi

Yapılan uygulama öğrenci görüşleri ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin

görüşlerini değerlendirmek için Likert tipi tutum ölçeği geliştirilmiştir. Ölçek toplam 32 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte 24 (1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32) madde olumlu 8 (2, 10, 12, 15, 16, 17, 18, 19) madde ise olumsuz tutum tümcesi içermektedir. Her bir madde 5 seçenekten oluşmaktadır. Olumlu sorular 5, 4, 3, 2, 1 olarak tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, hiç katılmıyorum seçeneklerini içermektedir. Olumsuz sorular ise 5, 4, 3, 2, 1 olarak hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tamamen katılıyorum seçeneklerini içermektedir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın verileri Okuma Becerileri I dersinde yapılan 8 haftalık uygulama sonucunda toplanmıştır. Uygulama sürecinde 31 öğrencinin Almanca yazınsal kitap okunması istenmiştir. Kitap seçme aşamasında öğrencilerin ilgileri; kitabın sipariş süreci, kitabı edinebilme durumu ve fiyat uygunluğu; dil düzeyinin uygunluğu gibi ölçütler göz önünde bulundurulmuştur (bkz. Ek 1). Öğrencilerden en çok okumak istedikleri kitapların künyelerini kendi araştırmaları doğrultusunda belirlemeleri istenmiştir. Öğrencilerin tercihleri doğrultusunda öğretim elemanı ve Türk-Alman Kitapevi tarafından kitap listesi hazırlanarak öğrencilere sunulmuştur. Listedeki kitaplar öğrencilerin görüşleri doğrultusunda sipariş edilmiştir. Kitapların toplam fiyatı okuma etkinliğine katılan öğrenci sayısına bölünmüştür. Kitaplar dönüşümlü olarak okunduğu için, öğrencilerin az bir miktara birçok özgün kitap okuma fırsatı sunulmuştur. Okunacak her bir kitap için öğretim elemanı tarafından bir yönerge hazırlanmıştır ve öğrencilerden bu yönergeyi izlemeleri istenmiştir. Yönergede kitaba ait bilgilerle birlikte kitabı okuyan öğrencinin kitabı seçme amacı türünden bilgiler yer almaktadır (bkz. Ek 2). Toplam 16 haftadan oluşan eğitim öğretim sürecinin ancak 8 haftalık dönemi izlenebilmiştir. Bunun nedeni derslere kayıt, sınavlar, bayramlar ve kitapların sipariş etme süreleri gibi dış etkenlerdir. Öğrencilerin bu uygulama hakkındaki görüşlerini değerlendirmek için Likert tipi tutum ölçeği geliştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik analizi ve yanıtların yüzdelik değerleri SPSS programında yapılmıştır. Geliştirilen ölçeğin Alpha Güvenirlik katsayısı ,8920 olarak elde edilmiştir (bkz. Ek 3).

BULGULAR ve SONUÇLAR

Ölçekte yer alan olumlu maddelerden 1, 3, 4, 5, 11, 25, 26, 30 nolu maddeler yabancı dil olarak Almancanın öğretim sürecinde Almanca kitap okumanın olumlu etkileri üzerinde durmaktadır. Bu olumlu etkiler dil düzeyi, sözcük edinimi, Almancanın dil yapısı, yazma, konuşma ve okuduğunu anlama gibi temel becerileri kapsamaktadır.

Tablo 1: Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi Açısından Almanca Kitap Okuma

Soru	Tamamen Katılıyorum 5	Katılıyorum 4	Kararsızım 3	Katılmıyorum 2	Hiç Katılmıyorum 1
1. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar Almanca dil düzeyimi artırmıştır.	51.6	45.2	3.2	-	-
3. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar sözcük darcığımlı geliştirmiştir.	32.3	64.5	3.2	-	-
4. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, Almanca'nın dil yapısını çözümlememde yardımcı olmuştur.	30.0	46.7	20.0	3.3	-
5. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, bilmediğim sözcükleri bağlamdan çıkarabilmemi sağlamıştır.	51.6	45.2	3.2	-	-
11. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, Almanca farklı metin türlerini okuma anlama yetisini geliştirmemde katkı sağlamıştır.	45.2	45.2	9.7	-	-
25. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, yazma becerilerine katkı sağlamıştır.	12.9	64.5	12.9	9.7	-
26. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, konuşma becerilerine katkı sağlamıştır.	6.5	48.4	22.6	19.4	3.2
30. Okuduğum kitapları genel olarak anlayabildim.	54.8	45.2	-	-	-

Tablo 1'de görüldüğü gibi Almanca yazınsal kitap okuma etkinliği, öğrencilerin Almanca dil düzeylerini anlamlı bir şekilde arttırmıştır (mad. 1, % 96.8) ve sözcük hazinelerinin gelişimini sağlamıştır (mad. 3, % 96.8). Bu süreçte okunan kitapların anlaşıldığı (mad. 30, % 100), Almancanın dil yapısını çözümlemede etkili olduğu (mad. 4, % 76.7) öğrenciler tarafından belirtilmiştir. Öğrencilerin ayrıca % 77.4'ü bu etkinliğin yazma ve öğrencilerin % 54.9'u konuşma becerilerini de olumlu olarak geliştirdiğini belirtmiştir (mad. 25, mad. 26). Bu eğitim sürecinin bir diğer çarpıcı sonucu ise sözcük boyutundadır. Öğrenciler yapılan çalışmayla anlamlarını bilmedikleri sözcükleri bağlamdan çıkarabildiklerini belirtmişlerdir (mad. 5, % 96.8). Bu bağlamda, Almanca

yazılmış olan farklı metin türlerini de anlayabildiklerini ifade etmişlerdir (mad. 11, % 90.4).

Ölçekte yer alan maddelerden 7, 8, 9, 13, 20, 21, 22, 23, 24, 31, 32 nolu maddeler okuma ediminin okur kimliği açısından önemi üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Tablo 2: Okur Kimliği ile Okuma Edimi Etkileşmesi Açısından Almanca Kitap Okuma

Soru	Tamamen Katılıyorum 5	Katılıyorum 4	Kararsızım 3	Katılmıyorum 2	Hiç Katılmıyorum 1
7. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, Almanca kitap okumayı güdülemiştir.	58.1	38.7	–	3.2	–
8. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, başka dillerde kitap okuma hevesimi artırmıştır.	32.3	35.5	16.1	12.9	3.2
9. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, başka alanlarda kitap okuma hevesimi artırmıştır.	16.1	51.6	16.1	16.1	–
13. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitapların özgün baskı olmaları özendirici olmuştur.	32.3	51.6	3.2	9.7	3.2
20. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, dış dünyaya bakış açımı olumlu etkilemiştir.	13.2	45.2	22.3	19.4	–

Tablo 2'nin Devamı

21. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, okur kimliğime katkı sağlamıştır.	29.0	64.5	6.5	–	–
22. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, eleştirel bir bakış açısı kazanmama olanak vermiştir.	22.6	64.5	9.7	3.2	–
23. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, hızlı okuma becerimi geliştirmiştir.	32.3	58.1	3.2	6.5	–
24. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, Alman kültürü hakkında bilgi edinmemi sağlamıştır.	25.8	45.2	19.4	9.7	–
31. Kitap okuma etkinliği estetik okumama katkı sağladı.	25.8	51.6	12.9	9.7	–
32. Kitap okuma etkinliği eleştirel okumama katkı sağladı.	25.8	64.5	9.7	–	–

Genel olarak eleştirel, çözümleyici, yorumlayıcı okur kimliği ve okurun kültür kazanımı konularında yoğunlaşan bu maddelere verilen yanıtlar incelendiğinde, okunan Almanca kitapların özgün baskı olmaları özendiriciliği arttıran bir etken olarak kabul edilmiştir (mad. 13, % 83.9). Bu bağlamda öğrencilerin başka dillerde de kitap okuma hevesleri artmıştır (mad. 8, % 67.8) ve dış dünyaya bakış açıları olumlu etkilenmiştir (mad. 20, % 58.4). Bu üç bulgunun yanı sıra okuma becerileri dersinde okunan kitapların öğrencilerin Almanca kitap okuma güdülerini (mad. 7, % 96.8) ve başka alanlarda kitap okuma heveslerini arttırdığını (mad. 9, % 67.7), okur kimliklerine katkı sağladığı (mad. 21, % 93.5) bulgulanmıştır. Eleştirel bakış açısı kazandıkları (mad. 22, % 87.1), Alman kültürü hakkında bilgi edindikleri (mad. 24, % 71), estetik (mad. 31, % 77.4) ve eleştirel okumalarına (mad. 32, % 90.3) katkı sağladığı

yönündeki görüşler öğrenciler tarafından genel olarak kabul edilmiştir. Bu etkinliğin öğrenciler üzerinde yarattığı bir diğer olumlu etki ise öğrencilerin hızlı okuma becerisini kazanmasıdır. Öğrencilerin % 90.4'ü bu görüşü desteklemektedir (mad. 23).

Ölçekteki maddelerden 6, 27, 14, 28, 29 nolu maddeler kitap seçme yöntem ve ölçütleri içermektedir.

Tablo 3: Kitap Seçme Yöntem ve Ölçütleri Açısından Almanca Yazınsal Kitap Okuma

Soru	Tamamen Katılıyorum 5	Katılıyorum 4	Kararsızım 3	Katılmıyorum 2	Hiç Katılmıyorum 1
6. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, Almanca dil düzeyi bakımından uygun seçilmiştir.	32.3	45.2	12.9	6.5	3.2
27. Öğretim Elemanın beni kitap okumaya yönlendirmesi kitap okumaya ilgimi arttırdı.	61.3	38.7	–	–	–
14. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitapların arkadaşlarım arasında dönüşümlü el değiştirmesi kısa sürede birçok özgün kitap okuma fırsatı sunmuştur.	67.7	29.0	–	3.2	–
28. Sınıf arkadaşlarımla kitap tavsiyeleri, kitap okumamı güdüledi.	29.0	48.4	3.2	19.4	–
29. Bütçem zorlanmadan çok sayıda Almanca kitap okuma fırsatı elde ettim.	77.4	22.6	–	–	–

Tablo 3'te yer alan yanıtlar incelendiğinde, kitapların genelde dil düzeyi bakımından uygun seçildiği (mad. 6, % 77.5), birçok kitap okumalarına olanak sağladığı (mad. 14, % 96.7), arkadaş tavsiyelerinin kitap okumayı güdülediği

(mad. 28, % 77.4) ortaya çıkmaktadır. Öğretim elemanının yönlendirmesiyle öğrencilerin kitap okuma ilgilerinin arttığı, açık bir ifade ile doğrulanmıştır (mad. 27, % 100). Öğrenciler için en önemli konu ise bütçelerini zorlamadan çok sayıda Almanca kitap okuma fırsatı elde ettikleri görüşüdür (mad. 29, % 100).

Ölçekte yer alan ve olumsuz görüş bildiren 2, 10, 12, 15, 16, 17, 18, 19 no'lu maddeler okuma becerileri dersinde okutulan kitapların olumsuz etkileri üzerinde durmaktadır.

Tablo 4: Almanca Kitap Okuma Konusunda Olumsuz Görüşler

Soru	Tamamen Katılıyorum 1	Katılıyorum 2	Kararsızım 3	Katılmıyorum 4	Hiç Katılmıyorum 5
2. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitapların bana hiçbir katkısı olmamıştır.	–	–	–	32.3	67.7
10. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, sınava uygun bilgi sağlamadığı için faydalı olmamıştır.	–	3.2	3.2	35.5	58.1
12. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, beklenti ufkumla örtüşmemiştir.	3.2	16.1	12.9	48.4	19.4
15. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitapların konu bakımından bana uygun gelmemiştir.	12.9	19.4	22.6	25.8	19.4
16. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, çok zaman kaybına yol açmıştır.	–	–	9.7	22.6	67.7
17. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, beni sözcük düzeyinde zorlamıştır.	–	29.0	19.4	38.7	12.9
18. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, beni dil düzeyi bakımından zorlamıştır.	–	32.3	6.5	45.2	16.1
19. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar yerine kısa metinler okumayı tercih ederim.	–	6.5	12.9	54.8	25.8

Tablo 4'te görüldüğü gibi olumsuz sorulara verilen yanıtlar ise olumlu

ifadeleri destekler niteliktedir. Buna göre sınava bilgi sağlamadığı halde Almanca kitap okuma etkinliği oldukça faydalı bulunmuştur (mad. 10, % 93.6). Öğrenciye oldukça fazla katkı sağlayan (mad. 2, % 100) bu çalışma çok zaman kaybına yol açmadan (mad. 16, % 90.3), öğrencileri sözcük (mad. 17, % 51.6) ve dil düzeyinde (mad. 18, % 61.3) zorlamadan kısa metinlerin yerine tercih sebebi olmuştur (mad. 19, % 80.6). Kitapların konuları öğrencilere uygun gelmemesine rağmen (mad. 15, % 45.2) beklenti ufku ile örtüşmüştür (mad, 12, % 67.8).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Uygulama için seçilen 41 kitap 8 hafta boyunca 322 kez okunmuştur. Kitapların okuma sıklığı (bkz. Ek 1) öğrenciler arasında farklılık göstermiştir. Örneğin, bir öğrenci bu kitaplardan 5 kitap okurken, bir başka öğrenci 10 kitap okumuştur. Bu tespit her okurun ayrı bir okur kimliği taşıdığı ile açıklanabilir. Öğrencilerin Almanca dil düzeyleri birbirlerine benzeyebilir, ancak okumak istedikleri kitabın konusu aynı derecede ilgi çekmeyebilir. Macera, tarihsel, psikolojik, duygusal veya fantastik temaları işleyen kitapların öğrenciler tarafından ilginç bulunup okumaya değer bulunması veya bulunmaması oldukça bireyseldir. Araştırma verilerine göre Almanca yazın kitaplarının öğrenciler üzerinde çok yönlü etkileri olduğu söylenebilir. Bu tür kitapların okunması öğretim sürecinde verimli okuma çalışmalarının yapılmasına olanak sağlamıştır. Öğrencilerin okur kimliği kavramı somutlaşırken, okuma biçimleri şekillenmiş ve Almanca kitap okuma konusunda olumlu tutum göstermişlerdir. Ayrıca bu süreç dahilinde öğrencilerin düşünce ufkunun geliştiği, yazın eserlerini çok benimsedikleri ve kitap konusuna daha bilinçli yaklaştıkları görülmüştür. Elde edilen sonuçlar yabancı dil öğrenmenin oldukça kapsamlı ve devingen bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu süreç içerisinde yabancı dili öğrenen kişinin oldukça etkin katılımı kadar öğrencinin öğretim elemanı tarafından doğru, planlı ve programlı olarak belli bir amaç ve uygun yöntemler doğrultusunda yönlendirilmesi önemlidir. Uygulama sonucunda öğrencilerin eleştirel bakış açısı kazanarak farklı metin türlerini algılamaya yönelik bilinç kazandıkları görülmüştür. Bu uygulamada sınava yönelik bir çalışma olmamasına rağmen, Almanca yazın kitaplarına karşı olumlu tutum göstermişlerdir. Yazın kitaplarının en önemli işlemlerinden bir tanesi kültür aktarımı olduğuna göre (Tapan, 1995, Ögeyik, 2007, Polat, 1993) bu uygulama neticesinde öğrencilerin kültürel donanım kazandıkları 'öteki' kültüre ait bilgi edindikleri ifade edilmiştir.

Okuma etkinlikleri genelde okuma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler olsa da, bu çalışmada yer alan uygulama sonucunda öğrenciler, yazma, konuşma becerilerinin de olumlu etkilendiğini ve sözcük bilgilerinin geliştiğini belirtmişlerdir. O halde bu tür uygulamalar yabancı dil düzeyini olumlu yönde geliştirdiği de söylenebilir. Bu durumda yabancı dil derslerine belli etkinliklerin ilave edilmesi ve takip edilmesi öğrenmeyi olumlu etkileyebilir. Bu bağlamda aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Almanca Yazın kitapların okunması, öğrencilerin okuma becerilerinin

ve Almanca dil düzeyinin gelişmesine katkı sağlayabileceği için bu etkinliğin devamlılığını sağlamak önemlidir. Ancak etkinliğin uygulama zamanı sorun olabileceğinden okuma becerileri dersleri ile eşzamanlı yürütülmesi anlamlı olabilir. Yine etkinliğin lisans dersi yükümlülüklerinden bağımsız tutulması öğrencilerin Almanca yazın kitap okuma güdüsünü arttırabilir. Öğretim elemanı ise kitap-okur etkileşimini sağlayarak, öğrencileri yönlendirebilir.

- Yazın kitaplarının konusu ve dil seviyesinin uygunluğu hedef kitleye göre belirlenebilir. Öğrencilerin kendi Almanca dil düzeyleri konusunda daha bilinçli yaklaşabilmeleri için Almanca yazın kitapları Alman dilinin farklı dil seviyelerinden seçilebilir (bkz. Ek 1).
- Almanca yazın kitaplarının okunması aynı zamanda okurun duygusal boyutunun öne çıkarabileceği bir alandır. Bu açıdan bakıldığında Almanca kitap okuma etkinliğinin başında ve sonunda olmak üzere öğrencilerden bu süreci kapsayan öznel değerlendirmeler istenebilir ve bu değerlendirmeler sınıfta tartışmaya açılabilir. Okunacak kitaplarla ilgili ortak bir yönerge hazırlanması ve bunun öğrencilerin bilgisine sunulması hem dil çalışmaları açısından hem de okuma eğitimine katkı sağlayabilir. Bu yönelime göre öğrenciler her bir kitap için ayrı olarak hikâye haritasını oluşturarak (bkz. Ek 2), bu veriyi haftalık dönütler olarak öğretim elemanına teslim edebilirler. Öğretim elemanı belli aralıklarla şu noktaları sınıfta paylaşabilir: kitapların okunma sıklığı, öğrencilerin okuma sıklığı, en çok/en az okunan kitaplar, en çok/en az tavsiye edilen kitaplar gibi. Elde edilen veriler örneğin en çok okunan kitabın irdelediği sorun, ana fikri, verdiği düşünce, karakterler gibi başlıklar sınıfta Alman dilinde tartışmaya açılabilir.
- Yazınla dolaylı olarak bağlantılı çalışmalar da en az diğer çalışma biçimleri kadar verimli sonuçlar doğurabilirler. Yazın kitaplarının okuma sürecinin sonunda çok yönlü sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler uygulanabilir (Zinzade Akıncı, 2003). Bu bağlamda kitapta yer alan anahtar sözcüklerle sözcük ve sözlük çalışmaları gerçekleştirilebilir. Öğrencilere kitabın içinden seçilen belli bölümler ile ilgili anlam odaklı çeviri denemeleri uygulanabilir. Sözdizimsel düzlemde ise bağlamsal dilbilgisi yapılar üzerinde durulabileceği gibi sesli ve vurgulu okuma alıştırmaları da yapılabilir. Ayrıca yazın kitaplarında yer alan kültürel öğeler belirlenerek, öğrencilerin bu konuda araştırma yapmaları sağlanabilir. Araştırma verileri sınıfta tartışılarak kültürel bildirişim bağlamında öğrenciler kendi kültürünü 'öteki' kültürle karşılaştırmaya yönlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Asutay, H. (2000). Yazın Eğitimi-Çocuk ve Gençlik Yazının Eğitimdeki İşlevi, *Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1/1, Edirne: Trakya Üniversitesi, 95-102.
- Bechtel, C. & Simson, E. (1993). *Lesen und Verstehen. Analyse von Sachtexten. Studienreihe Deutsch als Fremdsprache 3* [Reading and Comprehension. Analysis of Functional Texts. Teaching German as foreign language 3], D. Eggers, (Ed), Ismaning: Hueber.
- Boschma, N. & van Eunen, K. (1987). *Lesen, na und? Ein literarisches Arbeitsbuch für die ersten Jahre Deutsch*, [Reading, and? Literary Workbook for Beginner Level of German], München: Langenscheidt.
- Dilidüzgün, S. (1991). Yükseköğretimde Gençlik yazını, *Ankaraner Beiträge zur Germanistik*, Ankara/İstanbul: Alman Kültür Merkezi, 149-153.
- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş çocuk yazını*, İstanbul: Yapı Kredi.
- Ehlers, S. (1996). *Lesen als Verstehen*, [Reading as Comprehension] Fernstudieneinheit 2, München: Langenscheidt.
- Eruz, S. (1995). Uzmanlık metinleriyle okuma-anlama etkinliğinin geliştirilmesi, *Alman Dili Edebiyatı dergisi*, IX, 233-247.
- Genç, A. (2003). *Türkiye’de geçmişten günümüze Almanca öğretimi*, Ankara: Seçkin.
- Günay, D.(2001). *Metin bilgisi* İstanbul: Multilingual, 9.
- Iser, W. (1986). Plädoyer für den Pluralismus, [Defense of Pluralism] In K. Flippo & R. Goll (Eds.): *Literatur im fremdsprachlichen Deutschunterricht*, München: Goethe Institut.
- İpşiroğlu, Z. (1993). Okuma edimi ve yazınsal metin türleri, *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, VIII, 129-138.
- Kast, B. (1984). *Literatur im Unterricht*, [Literature in Courses], München: Goethe Institut, 1984.
- Kıran, A. & Kıran, Z. (2003). *Yazınsal Okuma Süreçleri*, Ankara: Seçkin.
- Köksal, H. (1996). *Ein hermeneutisch orientierter fremdsprachlicher Literaturunterricht und Kulturunterricht*, [Interpretation oriented Literature and Culture Course in Foreign Language], basılmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Alman Dili Eğitimi.
- Köksal, H. (2002). *Bedürfnisse für Adaptionsverfahren in Vorbereitungsklassen an den Abteilungen zur Deutschlehrausbildung*, [Needs Analysis for Adaptation Forms in Prep Classes of German Department], *Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2/1, 34-40.
- Kuruyazıcı, N. (1991). Vorschläge zu einem lernerorientierten Literaturunterricht, [Suggestions for Learner-oriented Literature Courses]

- Ankaraner, Beitrage zur Germanistik, Ankara/İstanbul: Alman Kultur Merkezi, 159-164.
- Levau, I. (1985). *Sach- und Fachtexte im Unterricht Deutsch als Fremdsprache* [Functional and Scientific Texts for Teaching German as a Foreign Language], Munchen: Goethe Institut.
- Mecklenburg, N. (1998). ˆğrenim hedefli edebi okuma yeteneği, In H. Salihoğlu (Ed.), *Almanca ˆğretmenlerinin yetiştirilmesi*, Ankara: Hacettepe ˆniversitesi Alman Dili Eğitimi Bˆlümü, 396-404.
- Ozil, ř & Tapan, N. (1991). *Turkiye'nin ders kitapları, ortaˆğretim ders kitaplarına eleştirel bir yaklaşım, ˆađdař yaşamı destekleme derneği yayınları*: 5, İstanbul: Cem.
- ˆgeyik, M. (2007). Intercultural communication in literary education, In B. Baytekin & F. Uluˆ (Eds.) *II. Uluslararası karşılaştırmalı Edebiyatbilim kongresi*, II.Cilt, Sakarya ˆniversitesi, 131-144.
- ˆSYM (2006): *Yuksekokđretim programları ve Kontenjanları Kılavuzu*, Ankara.
- ˆzbay, M (2006). Okuma eğitiminde ˆevre Faktˆrˆ, *Eğitim Araştırmaları*, 6/24, Ankara: Anı, 161-170.
- Polat, T. (1989). Dilbilimsel edinˆ – Bildirişimsel edinˆ ve yabancı dil ˆğretimi, *Dilbilim*, VIII, 193-197.
- Polat, T. (1993). Yazınsal metinler ve yabancı dil olarak almanca ˆğretimi, *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, VIII, 181-190.
- Polat, T. (1990). Kulturlerarası Bildiriřimde etkin bir sureˆ: Yabancı dilde okuma-anlama, *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, VII, 69-90.
- Salihoğlu, H. (2006): Alman Dili Eğitimi Programlarında ˆğrenci kitlesi, In Y. Kocadoru & K. ˆzturk (Eds.) *Internationales Germanistiksymposium*, IX, Eskiřehir: Anadolu ˆniversitesi, 401-411.
- Sayın, ř (1989). Yabancı dil olarak Almanca ˆğretimi'nde yazın eğitiminin yeri, *Dilbilim*, VIII, 13-21.
- Tapan, N. (1989). Yabancı dil olarak Almanca ˆğretiminde ˆzgun metinlerin işlevi, *Dilbilim*, VIII, İstanbul ˆniversitesi, 183-193.
- Tapan, N. (1995). Yabancı dil olarak Almanca ˆğretiminde yeni bir yˆneliř: kulturlerarası -bildirişim- odaklı yaklaşım, *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, IX, 149-167.
- Westhoff, G. (2001). *Fertigkeit Lesen*, [Reading Skill] Fernstudieneinheit 17, Munchen: Goethe Institut.
- Zinzade Akıncı S. (2003). Eđitbilimsel aˆıdan ˆocuk ve genˆlik romanlarının yeri ve ˆnemi, In Y. Kocadoru & K. ˆzturk (Eds.) *Dil, Yazın ve Deyiřbilim Sempozyumu*, Eskiřehir: Anadolu ˆniversitesi, 611-625.

Ek 1:

Etkinlikte okunan kitaplarının listesi ve okuma sıklığı

Leichte Lektüren, DaF (toplam 230)

Stufe 0 (toplam 6)

Robin Hood (2)

Keine Angst? (4)

Stufe 1 (toplam 89)

Der Superstar (15)

Ein Mann zu viel (11)

Die Maske (17)

Der Struwwelpeter (4)

Oh Maria (6)

Die Schöne und das Biest (3)

Barbarossa (6)

Der Kommissar (15)

Bonnie und Clyde (10)

Alarm für Goethestrasse (2)

Stufe 2 (toplam 101)

Ausgetrickst (14)

Albtraum im Orientexpress (8)

Das Gold der alten Dame (15)

Ebbe & Flut (9)

Die Müllmafia (13)

Einer singt falsch (7)

Kommissar Zufall (7)

Das Verhexte Haus (10)

Ferien bei Freunden (9)

Barbara (7)

Tödlicher Schnee (2)

Stufe 3 (toplam 34)

Anna (13)

Das Bermudadreieck (10)

Das Abenteuer, Kaufmann zu sein (3)

Müller in New York (6)

Die doppelte Paula (2)

Leichte Lektüren für Jugendliche (toplam 53)

Der blonde Eckbert (10)

Bitterschokolade (7)

Yıldız heisst Stern (7)

Die weisse Rose (4)

Das fliegende Klassenzimmer (8)

Timm Thaler oder das verkaufte Lachen (7)

Jonny schweigt (5)

Rolltreppe abwärts (5)

Mittelstufe 1 Lektüren, DaF (toplam 39)

Der Absturz über den Anden (9)

Die Abenteuer des Barons Münchhausen (9)

Die Geschichte der Anne Frank (8)

Verschunden in Ost-Berlin (6)

Exodus (7)

Ek 2:

Okunan kitabın haritasını çıkarmaya yönelik sorular

DEUTSCHE LESEBÜCHER LESEN

- A) Mein Name ist:
- B) Ich habe dieses Lesebuch ausgewählt, weil ...
- C) Vorstellung des Lesebuches:
 - 1. Name des Buches:
 - 2. Name des Autors:
 - 3. Thema:
- D) Formale Analyse:
 - 1. Ort:
 - 2. Zeit:
 - 3. Figuren:
 - 3a. Figurenkonstellation:
- E) Die Sprache ist ...
- F) Inhaltliche Analyse:

Es handelt sich in diesem Lesebuch um ...
- G) Ich empfehle dieses Lesebuch meinen Kommilitonen, weil ...
- H) Ich empfehle dieses Lesebuch meinen Kommilitonen nicht, weil ...

Ek 3:

Geçerlilik ve Güvenirlilik

Sorular	Alpha - Güvenirlilik	Geçerlilik
1. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, Almanca dil düzeyimi artırmıştır.	,8870	,776
2. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitapların bana hiçbir katkısı olmamıştır.	,8858	,879
3. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar sözcük darlığıma geliştirmiştir.	,8912	,826
4. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, Almanca'nın dil yapısını çözümlenemde yardımcı olmuştur.	,8867	,777
5. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, bilmediğim sözcükleri bağlamdan çıkarabilmemi sağlamıştır.	,8890	,825
6. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, Almanca dil düzeyi bakımından uygun seçilmiştir.	,8913	,874
7. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, Almanca kitap okumayı güdülemiştir.	,8856	,913
8. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, başka dillerde kitap okuma hevesimi arttırmıştır.	,8887	,807
9. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, başka alanlarda kitap okuma hevesimi arttırmıştır.	,8837	,772
10. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, sınava uygun bilgi sağlamadığı için faydalı olmamıştır.	,8913	,830
11. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, Almanca farklı metin türlerini okuma anlama yetisini geliştirmemde katkı sağlamıştır.	,8873	,692
12. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, beklenti ufkumla örtüşmemiştir.	,8847	,788
13. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitapların özgün baskı olmaları özendirici olmuştur.	,8875	,790

Ek 3'ün Devamı

14. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitapların arkadaşlarım arasında dönüşümlü el değiştirmesi kısa sürede birçok özgün kitap okuma fırsatı sunmuştur.	,8919	,814
15. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitapların konu bakımından bana uygun gelmemiştir.	,8912	,850
16. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, çok zaman kaybına yol açmıştır.	,8882	,673
17. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, beni sözcük düzeyinde zorlamıştır.	,8944	,875
18. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, beni dil düzeyi bakımından zorlamıştır.	,8925	,888
19. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar yerine kısa metinler okumayı tercih ederim.	,8892	,858
20. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, dış dünyaya bakış açımı olumlu etkilemiştir.	,8868	,898
21. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, okur kimliğime katkı sağlamıştır.	,8869	,744
22. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, eleştirel bir bakış açısı kazanmama olanak vermiştir.	,8882	,803
23. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, hızlı okuma becerimi geliştirmiştir.	,8900	,856
24. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, Alman kültürü hakkında bilgi edinmemi sağlamıştır.	,8874	,678
25. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, yazma becerilerine katkı sağlamıştır.	,8877	,766
26. Okuma becerileri dersinde okuduğum kitaplar, konuşma becerilerine katkı sağlamıştır.	,8897	,728
27. Öğretim Elemanın beni kitap okumaya yönlendirmesi kitap okumaya ilgimi artırdı.	,8898	,871

Ek 3'ün Devamı

28. Sınıf arkadaşlarımla kitap tavsiyeleri, kitap okumamı güdüledi.	,8899	,858
29. Bütçem zorlanmadan çok sayıda Almanca kitap okuma fırsatı elde ettim.	,8869	,719
30. Okuduğum kitapları genel olarak anlayabildim.	,8917	,793
31. Kitap okuma etkinliği estetik okumama katkı sağladı.	,8854	,881
32. Kitap okuma etkinliği eleştirel okumama katkı sağladı.	,8895	,787

Alpha Güvenirlik katsayısı ,8920 dir.